

Onder d'n Kroezeboom

Kwartaaluitgave van de Historische Vereniging Old Reurle

Jaargang 31, nr. 3 (september 2015)

Van de voorzitter

Beste leden en adverteerders van "Old Reurle".

De meeste festiviteiten zijn achter de rug, alleen het septemberfeest nog en dan kan de herfst beginnen.

De braderie op 12 augustus was enorm druk en heeft ons enkele nieuwe leden opgeleverd.

Onze geweldige "verkoopster" Ina heeft diverse mensen gelukkig kunnen maken met een serie boekenpakket.

Ons winterprogramma "elke tweede woensdagavond van de maand" vanaf oktober tot en met maart 2016 is nageenog bekend en belooft weer zeer Interessant te worden, dus noteer de data alvast in uw agenda.

De Sprankel zal onze locatie blijven.

Helaas hebben wij afscheid moeten nemen van ons geacht redactielid Jan Glijnis. Hij zal in Houten blijven wonen.

Tot nu toe hebben wij nog geen versterking kunnen vinden om ons redactieteam van Trude, Willy en Arjen aan te vullen.

Vanaf 7 oktober 2015 tot en met 6 april 2016 "de eerste woensdag van de maand" zal het archief van de Historische Vereniging van 13.30 uur tot 16.30 uur voor iedereen geopend zijn en kunnen wij iedereen te woord staan.

Ik wens u allen het allerbeste en tot de winteravonden in de Sprankel.

Met vriendelijke groet,
Jaap Holtslag.

Kopij

De sluitingsdatum betreffende kopij 'Onder d'n Kroezeboom' nr. 4 is 2 november 2015. U kunt het verzenden naar: E: braakhekkewh84@gmail.com of voor het adres, zie de colofon.

Heeft u een interessant onderwerp laat het ons weten.

Met elkaar kunnen we er wellicht een interessant of lezenswaardig stukje van maken.

Rectificatie:

Notulen Algemene ledenvergadering dd. 11 maart 2015.

Onder punt 7 Kascontrolecommissie staat:

Benoemd voor 2015 mw. T. Huitema en dhr. H. Tellinga.

Dit moet zijn : dhr. H. Kasteel en dhr. H. Tellinga.

Leo Besselink, secretaris.

De mobilisatie en krijgsgevangenschap van Ruurloër Meulenbrug 1939-1940

Uit het oorlogsdagboek van groenteboer Kees Meulenbrug, over zijn mobilisatie in de Tweede Wereldoorlog. Hij vertelt over een tocht die hem voert van noord (Hoorn), naar zuid (Limburg en oost (Duitsland)). Naar voren komt hoe snel de Duitse bezetter in 1940 ons land overliep. De Nederlandse soldaten worden krijgsgevangen gemaakt en brengen ver van huis onzekere dagen door. Ze worden even gedeporteerd naar Duitsland en kunnen dan ineens toch weer naar hun dierbaren.

Willy Braakhekke

Inleiding: de familie Meulenbrug

Kees Meulenbrug woonde in de Dorpsstraat 23, toen B7. Een pand dat sinds 1852 bestond en eerst werd bewoond door dokter Scholten. Zijn zoon Elias wordt in 1884 eigenaar en zal burgemeester van Ruurlo worden. Nadat zijn vrouw is overleden wordt Coos Koeslag zijn huishoudster. Na een tijd verkering te hebben gehad met Hendrik Meulenbrug wordt er besloten dat zij er bij in zullen trouwen. In het koetshuis mag Hendrik een groentewinkel beginnen. Hun zoon Kees neemt later de groentewinkel over en van hem is dit dagboek, ons ter beschikking gesteld door zijn dochter Wenny. Na de opkomst van de supermarkten wordt het pand ver-

kocht aan de Fa. Stegeman die er in 1974 het huidige pand opbouwde.

De woning met links de groentewinkel van de fam. Meulenbrug.

Dinsdag 29 augustus 1939 mobilisatie

Met meerderen staan we 's morgens aan het station Ruurlo, maar de goederentrein die voor ons klaar staat is ons bij de beesten af. We zijn eerst maar naar huis gegaan om koffie te drinken. De volgende trein is niet beter, maar om twaalf uur is er een wat betere. In Zutphen moeten we wachten en daarna in Apeldoorn liefst drie en een half uur. Naar Amsterdam gaat het goed en daar is het weer wachten op de trein naar onze bestemming; Hoorn. Het is er een verwarde rommel, maar als we er eenmaal aan gewend zijn hebben we er een gezellige zes weken. Daarna worden we overgeplaatst naar het Limburgse Weert en vandaar naar Nederweert.

Duitse invasie mei 1940

Dinsdag 7 mei wordt er na het eten alarm geblazen en gaan we de stellingen in. Ik moet naar Kazemat 4 en daar zijn ook mijn oude vrienden. Deze Kazemat (vesting met schietgaten red.) is gebouwd in 1939 door de genietroepen en ligt aan het kanaal Wessem-Nederweert en staat bekend als Duiker S4.

Daar brengen we twee zeer aangename dagen door, en zien niet het grote gevaar wat er zo spoedig op volgen zal. We hebben van alles in overvloed zoals 500 eieren, 18 grote blikken gehakt en brood. Maar in de nacht van 9 op 10 mei om een uur of drie 's nachts wordt ons bekend gemaakt dat de eerste Duitse troepen de grens zijn gepasseerd. We hadden al wel veel treinen horen rijden. Maar ondanks dit alles willen wij het niet geloven wat toch de waarheid is. Ondertussen waren de P.T. ers ook bij ons gekomen die wij behulpzaam moeten zijn in de kazemat. Het zijn vier corporalen en een onderofficier waar we overigens goed mee overweg kunnen. Ze hebben een eigen kantine. Wij kregen nog wat chocolade, pepermunt en rookwaren.

Een uurtje is voorbij gegaan en dan horen we de eerste ontploffingen van de eerste bruggen die de lucht ingaan en het eerste kanonvuur. De ontploffingen van de bruggen komen steeds dichterbij en weldra zien we ze in de naaste omgeving sprin-

gen. De verschillende sluizen in het kanaal gaan ook de lucht in. Dit is zeer dicht bij ons. De verbinding met de plaatsen achter het kanaal is nu onklaar alleen de vaste brug van Nederweert is er nog in, die blijft tot het laatste liggen. Maar ondanks dit alles blijven allen even kalm net of men geen zenuwen heeft.

De ochtend verloopt rustig. De eerste vijandige pantserwagens zien we 's middags bij de Rietbrug over de Noordervaart, ongeveer 800 meter recht voor onze kazemat. Er wordt twee maal op gevraagd samen ongeveer 25 schoten, verder hebben we een aanval gehad van een vliegtuig, welke we met ons stuk zo schitterend hadden kunnen raken dat er geen missen mogelijk was, maar onze stukcommandant wilde het niet hebben het zou ook een eigen vliegtuig kunnen zijn, meent hij. Maar een ogenblik later vliegen de kogels ons om de oren en dan weten we zeker wat het is. Dit herhaalt zich die dag nog twee maal. We krijgen ze echter niet meer onder schot. 's Morgens waren er honderden en nog eens honderden vliegtuigen heel rustig en kalm over ons heen gevlogen maar daar hadden we niet de minste last van. Zo gaat de eerste dag rustig voorbij.

's Nachts lig ik naast de kazemat, achter een borstwering, met een korporaal, het voorterrein in te turen in de hoop iets te zien maar het is te donker. We horen wel motoren en pantserwagens rijden, maar we mogen er niet op vuren omdat ze dan kunnen zien waar we zitten en zo wachten we de morgen af. In het morgengloren zien we veel burgers lopen die met een vlot over de Noordervaart varen, het is zo erg dat we er enige waarschuwingsschoten op moeten lossen maar het blijft doorgaan en nu volgen raketschoten. Ook diegenen die dichtbij zijn worden onder schot genomen en daar wordt het geloop toch minder op. Als het net tijd is voor koffie en het mijn beurt is die te halen, vliegen de projectielen over onze hoofden en gaat het koffie halen wel over. Er wordt nu een poos hevig geschoten van beide zijden tot ons stuk onklaar wordt. Dan moeten we tot vijf uur wachten tot we de Kazemat en

het eiland mogen verlaten. We hebben al die tijd gedacht dat het in geval van nood niet mogelijk zou zijn het eiland levend te verlaten. We hebben de wachttijd benut om een loopgraaf te maken om zo gedekt mogelijk weg te kunnen komen. We moesten nog een eigengemaakte brug over van zo'n tien tot vijftien meter lang en een heuvel over en zo komen we op de wegbrug en heuvel en in het zicht van de vijand te liggen waar ze ons makkelijk onder vuur kunnen nemen. Gepakt en gezakt moet dit in looppas gebeuren.

Zonder beschoten te zijn komen we over en kunnen geen pap meer zeggen. Verder gaat het op de weg aan, waar een vrachtwagen staat waar onze dekens, koffers e.d. worden opgeladen. Onder de bomen langs de weg en door sloten komen we uitgeput bij de Commandopost waar we een hele tijd rusten. Uit de keukenwagen krijgen we nog wat te eten en onze Kapitein heeft ons daar het laatste nieuws voorgelezen hetgeen nogal hoopvol is. Dan gaan we lopend richting Nederweert en komen zonder hinder bij het K.A. huis dat ik zo heel goed kende, daar in dat weggetje hebben we weer een tijdje gelegen. Van de Kolk vertelt ons daar dat we aan alle kanten ingesloten zijn en er nergens een gat was om weg te komen. Het zou van de officieren afhangen of we er doorheen zouden breken of ons overgeven. Vervolgens hebben we bij de kerk weer gewacht. Ondertussen is het donker geworden. Dan gaan we weer op pad, een eind de ene weg op en dan de andere maar men weet zelf niet wat we moeten. Er wordt maar besloten in een boerenschuur de nacht door te brengen.

Eerst ben ik langs de schuur gelopen en krijg daar zicht op het terrein voor ons. Wat ik daar zie is verschrikkelijk, branden en ontploffingen en schietende vliegtuigen enz. Ondanks dit alles en wat er al gebeurd is slaap ik goed. Ik word wakker, op een zoldertje gelegd van bonenstokken hetgeen trilde en kraakte onder mijn gewicht en mijn benen hangen er door. Het is nog donker als we naar een andere boerderij moeten gaan waar we wachten tot het licht wordt. Onderweg erheen heb-

ben we onze wapens moeten afgooien en zelfs mijn bestek welke in de broodzak zaten verdwijnen in een sloot en toen wist ik wel hoe laat het was. Er worden witte vlaggen uitgezet en daar hebben we in een boerderij nog weer geslapen. Ik heb een worstje wat ik nog heb met Jan gedeeld en anderen zijn spek en eieren aan het bakken. We kunnen nog koffie krijgen uit onze keukenwagen die vlakbij staat, maar verder is het op.

's Morgens zien we velen op de fiets in de richting van Eindhoven gaan, maar die komen later op de dag terug omdat ze geen kans zien erdoor te komen. Zelf heb ik er ook wel over gedacht, maar om naar huis te komen zie ik geen kans dus moet ik maar rustig blijven waar ik ben. Anderen hebben we niet terug gezien. Vlak in de buurt is nog een winkeltje welke we bijna allemaal met een bezoek hebben vereerd en meegenomen wat van onze gading was zoals tabak, pijpen en zeep.

Ik heb toen de sloot weer opgezocht waar ik mijn spullen in had gegooid en heb daar mijn schoenen en mes weer opgevist. Terug bij de boerderij werd ondertussen voor slaapelegenheid gezorgd en koffie gezet. Spek en eieren worden er ook gebakken, dus is het er nog niet zo slecht. Er wordt geschoren en het vee van de boer verzorgd en zo gaat de dag toch nog gezellig voorbij. Ondertussen is er een luitenant voor de tweede keer er op uit om contact te krijgen met de vijand. Wij hebben nog nieuwe schoenen, ondergoed en wat er verder nog te krijgen was zoals handdoeken en sokken gehaald.

Krijgsgevangenschap

Als de luitenant terug komt met de vijand en met een Hollandse wagen is het dus met de pret afgelopen. Zelfs krijg ik geen tijd meer om mijn tas en jas op te halen. De officieren gaan met de vrachtwagen en mogen hun bagage meenemen, wij moeten alles achter laten. In de rij gaat het op stap. Onderweg krijgen we nog een keer rust en van de boeren melk en eieren en het is haast donker als we in Someren aankomen, daar zien we de burgers van Nederweert terug. In een parochiehuis

moeten we slapen, zomaar op de plankenvloer.

Om zes uur staan we al weer op straat voor de volgende mars naar Asten, dat is niet zo ver. Onderweg zien we lange rijen wagens die in de richting van België gaan. De burgers die daar op de weg zijn gaan alles voor ons halen wat we maar hebben willen. Er zijn nog een paar jongens die hun vrouw nog dag kunnen zeggen. Bij een R.K. gebouw is ons bivak in een tooneelzaal waar stro ingebracht is. We mogen op straat komen en inkopen doen. Aan de overzijde van de straat wonen geestelijken, die ons van tijd tot tijd op koffie en brood trakteren. Zo gaat de dag en de volgende morgen voorbij. 's Middags krijgen we ook soep en gaan we vervolgens naar een school waar enkelen met een auto weg gaan, waarheen?

Ik stuur nog een brief naar huis en verder wachten en wachten, maar dan komen er 12 tot 15 bussen van het Maasbuurtspoor de meesten van ons ophalen en gaan we richting grens. Mooie en minder mooie geruchten zijn natuurlijk niet van de lucht. Langs de weg staat het vol met mensen, die met een traan in het oog ons toezwaaien. Over de Maas ligt al een grote Pontonbrug en alles lijkt weer gewoon. In Venlo zijn de mensen zo meelevend, daar word ons van alles in de bus toegestopt zoals blikken met koekjes, sigaretten, worst enz. Zelfs een vrouwtje uit een woonwagen geeft ons nog een doosje sigaretten; North State.

Maar als we Venlo door zijn is het voorbij, we zijn ook dadelijk in Duitsland. Onderweg komen we telkens grote colonnes auto's en paarden tegen. Bij het station in Kaldenkirchen aangekomen moeten we in rijen gaan staan en worden onze dekens,- lucifers,-zaklantaarns,- aanstekers,- lepels en vorken afgenomen en worden we vervolgens in groepen in een goederenloods geleid, waar we weer een hele tijd moeten wachten.

We krijgen wel een zakje noodrantsoen. Er zijn ook oude bekenden uit Weert. Daarna gaat het een goederenwagen in,

eerst met veertig man maar toen bleek dat er niet voldoende wagens waren moeten we er met zijn zestigen in. Als haringen in een ton reizen we van het ene naar het andere station. Om 02.00 uur moeten we eruit en blijken we op een kolenlaadstation in Dortmund te zijn.

Lopend in het donker de stad door met elke vijf meter een wacht. We komen achter de wielerbaan op een terrein met verschrikkelijk vuile barakken en twee meter hoog in het puntdraad. Daar moeten we in, man aan man, er waren er die de rest van de nacht hebben gestaan. 's Morgens ons zo goed en zo kwaad mogelijk gewassen en dan gaan we naar de andere kant van de wielerbaan waar stallen zijn gestrooid met stoffig stro. Het is er heel wat beter. 's Middags komen er wasteilen met stengel soep met zand en vers slakken vlees. Je moet het eerst kennen voor het lekker is. Aardappels in de schil met aanhangend zand gekookt kregen we erbij. 's Avonds krijgen we een brood met zijn vieren waar we het mee doen moeten tot de andere middag en wat men daar koffie noemt.

Na twee dagen worden we weer in groepen verdeeld. De eerste groep van dertig gaat weg, naar we later vernomen hebben zijn ze met ongeveer 1000 man vertrokken; waarheen? Wij moeten terug naar een wei waar nu een zestal tenten gezet zijn waar we ingestopt worden. Hier bivakkeren we een twee weken tot 29 mei. De dagen gaan langzaam voorbij en er gaat nog wel eens iets in mij om en moet ik vaak wat wegslikken om mij groot te houden. Maar twee dingen heb ik die met geen geld te koop zijn en dat is dan ook mijn enigste troost. Alles hebben we moeten laten zien wat we hebben en wordt ons geld afgenomen, mijn schaarstje, vulpen en riem, zelfs een heel klein briefje dat ik achter in mijn horloge had liggen werd eruit gehaald. Een klein kaartje krijg ik er voor terug maar dat zal wel waardeeloos zijn. De laatste brief van mijn Coosje kan ik met moeite behouden. 's Morgens om zes uur staan we op; om 8 uur aantreden voor exerceren of spelletjes doen zoals kat en muis dit duurt dan tot half elf

waarna rust en eten en om vijf uur is er koffie. Verder kunnen we alleen maar op en neer lopen en vragen om tabak. Geruchten geven soms nieuwe moed maar het loopt altijd weer op niets uit tot het gerucht dat we op 29 mei terug naar Holland gaan.

Op deze dag krijgen we een uur eerder te eten en krijgen we hoop dat het waar is. Nadat we aangetreden zijn en ons etenschaaltje ingeleverd, krijgen we per drie man een brood met een stukje bloedworst. Dan weer aantreden met alles wat we nog hebben (een fles) en anderhalf uur wachten. Dan gaan we eindelijk op mars naar het station, weer in goederen wagens, nu maar met vijftig en is het dus iets beter. Het is dan 15.15 uur. Als we een eindje onderweg zijn passeren we Soest (in Duitsland) waar we ook gepasseerd zijn op de heenweg en krijg ik dus wel weer een klein beetje moed maar we waren aan het reizen en bleven aan het reizen, dan weer hard dan weer zachtjes en dan weer stilstaan.

Eerst de andere morgen om acht uur zijn we over...maar niet in Holland. Dit hebben we onderweg ook al wel begrepen en hebben we de moed wel in de schoenen zitten. Ik zag de Polakken bij de boeren werken en zag me zelf ook al bij een boer aan het werk. Wat bleek; we waren in Altingrabow aangekomen hetgeen zo'n zestig tot honderd kilometer van Berlijn af is, het ligt nog een eind achter Maagdenburg. En zo zit ik dan nu in een heel groot kazernecomplex, zo groot als je je maar bedenken kunt. Het is een lust om naar de mooie paarden die ze hier hebben te kijken. We worden weer ingedeeld en genummerd.

Als er nog een groep voor klaar staat komt er plotseling bericht dat de Hollanders zo spoedig mogelijk naar huis moeten worden gezonden en het nummeren is afgelopen. Het wordt eerst niet erg geloofd, er is al zoveel gezegd, maar als we de volgende morgen de nummers weer in moeten leveren wordt het zekerder maar wanneer, dit was op donderdag en nu is het alweer maandag. Er komen ook nog Bel-

gische gevangenen in het kamp. We hebben nog heerlijk gegeten van stokvissoep met pellkartoffeln met een zure kaas en weten nog wat sigaretten of tabak bij de nieuwelingen los te krijgen maar het wachten valt niet mee. Met een laatste transport komen ook nog wat bekende Hollanders mee zoals onze kok uit Hoorn. Zondagavond moet er nog een hele stal ontruimd worden want er zullen Belgische of Franse gevangenen komen maar we hebben ze niet gezien.

Het wordt drie juni en dan komen er Belgen en hebben we weer wat te roken. Dit gaat zo door tot de avond van de achtste juni als er bekend gemaakt wordt dat we morgenvroeg naar Holland gaan. Om drie uur eruit en om zeven uur moeten we op weg zijn naar het station. Dus nu zal het goed gaan! Vandaag voor het eerst eten uit een keuken buiten het kamp opgehaald; zo zag ik dat het hier eigenlijk een complete soldaten stad is.

Mooie lanen met winkels, kantines, leeszaal en andere zaken in een mooie omgeving. Nu we weten dat we morgen weggaan ruilen we alles wat we toch voor vertrek zouden moeten afgeven met de Belgen voor tabak of sigaretten. Zoals goede wollen dekens voor 10 sigaretten. Zoals je je kunt voorstellen komt er van slapen die nacht niet veel.

9 juni 03.00 uur

Eerst moet alles worden gesopt en opgeruimd waarna er appèl wordt gehouden. Alles wat we niet perse nodig hebben moet achterblijven en zo ontstaat er een berg van Belgische koppels, overjassen dekens eetketels en veldflessen. Ik heb mijn bretels afgedaan en moet nu de koppel wel houden om de broek op te houden. Zo wordt het eindelijk tijd om naar het station te marcheren. Na een tijd daar gewacht te hebben kunnen we de wagons in waar in iedere wagon 26 broden en tien of meer worsten na gelang de grote liggen. Met veertig man in een wagon dat is toch een weelde in vergelijking bij vorige reizen.

Het is heel mooi weer en de stemming is zoals ze nog niet is geweest. De reis zal wel lang zijn want anders krijgen we niet

zoveel brood mee. Om twaalf uur zijn we het eerste station gepasseerd maar nu moeten we eerst wachten maar we hebben een prachtig uitzicht. Zo reizen we de hele dag en komen door de bergen waar tegen de hellingen de aardigste dorpjes liggen. Om 0.30 uur zijn we in Bentheim waar verder weer niets gebeurt. We mogen wel over het perron lopen en krijgen koffie. Wie nog een dubbeltje heeft koopt zich een sigaar.

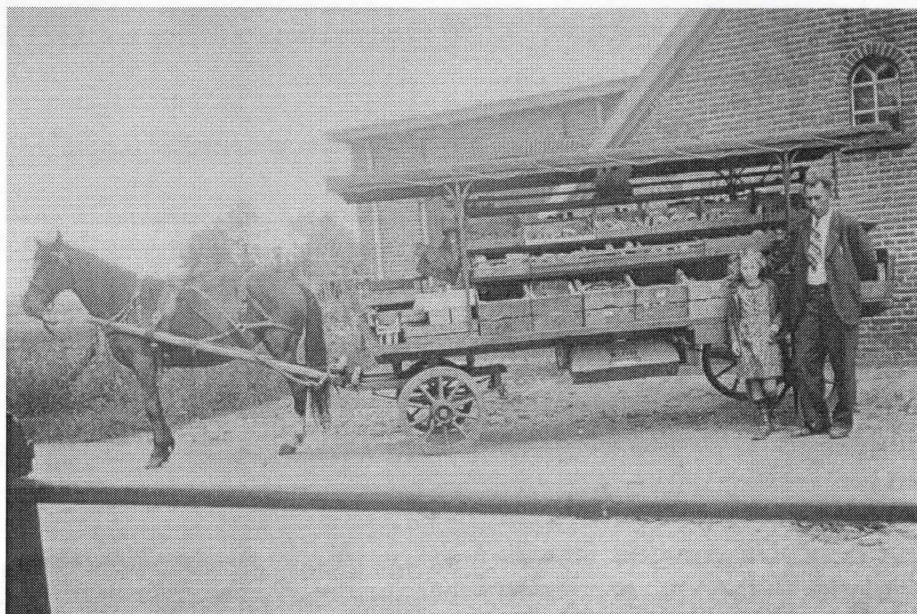
Om tien uur komt er plotseling een Hollandse locomotief waar het wachten op was. Dan komen we om 11.40 uur in Oldenzaal waar een fabriek stop gezet is speciaal voor ons en de arbeiders daarvan ons komen begroeten. We krijgen er al gelijk sigaretten. De eerste breek ik half door voor mijn vriend Jan want die heeft er geen. Een vrouw geeft haar laatste stukje brood dat ze nog 't huis heeft en onze goede wagon commandant maakte er nog gauw veertig stukjes van.

We kunnen onze adressen opgeven en er wordt gezorgd voor vervoer naar huis. Daarna gaan we in een lange rij het station uit. Onder het lopen geef ik nog een telegram af wat goed is overgekomen. We lopen voorbij het ziekenhuis naar een klein huisje waar we van padvindsters van alles volop krijgen; brood met kaas, krentenbrood en echte koffie, sigaretten en chocolade. Onderweg worden ons nog zakken toffees e.d. toegestopt. Daarna

gaat het om de beurt naar de dokter. Nadat er zo'n veertig man onderzocht zijn gaat het naar het badhuis waar we ons flink kunnen wassen en schone kleren krijgen. Na te hebben geïnformeerd of ik nog naar huis kan komen, hetgeen nog wel zal gaan, maar moet me dan eerst uitschrijven hetgeen nog veel moeite kost. Degene die niet meer over kunnen komen worden bij burgers ondergebracht. Ik heb ook nog elf gulden gekregen en heb toen maar dadelijk een doosje sigaretten en een ijsje gekocht en later nog een doosje lucifers.

Na een ogenblik op het station gewacht te hebben kunnen we met de trein naar Hengelo. In Delden gaat het lopend over een noodbrug en gaat het verder met een andere trein naar Lochem waar het zwart staat van de mensen. We kunnen er fietsen krijgen en aan de Molenstraat wil vrouw Klomp me nog aan de koffie hebben maar daar heb ik natuurlijk geen tijd meer voor. We zijn nog geen 200 meter op weg of een vrachtwagen pikt ons op en zo zijn we snel in Ruurlo. De eersten die mij goedendag zeggen zijn mijn vader en 'tante' Wendel. (Deze dreef café Kerkhoven, nu de Tapperij, mijn vrouw werkte daar red.)

Zo ben ik na een tijd van onzekerheid op 10 juni 1940 weer goed en gelukkig in huis gekomen.

Vader Kees met dochter Coosje en de wagen waarmee gevent werd.

Ruurlo opnieuw bevrijd

Alsof het zeventig jaar geleden was, reed een karavaan WO II voertuigen begin april 2015 door de Dorpsstraat, toegejuicht door de Ruurlose basisschooljeugd. Het leverde mooie foto's op. Een impressie en vergelijking van de situatie op 1 april 1945 met 2 april 2015.

Arjen van Gijssel

Onder de naam "the Final Push" reed de karavaan van ongeveer honderdtwintig legervoertuigen dezelfde route als de bevrijders, Canadezen en Engelsen, zeventig jaar geleden. Op donderdag 2 april 2015 werd er in de gemeente Berkelland gestopt in Ruurlo, Geesteren en Gelse-laar. Op initiatief van de Stichting 4-5 mei Commissie Ruurlo stonden de leerlingen van de Ruurlose basisscholen met vlaggetjes te zwaaien langs de Dorpsstraat. Dat leverde een vrolijk beeld op.

Final Push, donderdag 2 april 2015, foto de Driesprong.

Toen de bevrijders in de vroege ochtend van zondag 1 april 1945 (Eerste Paasdag) door de Dorpsstraat ratelden, was er echt eerst nog vuurgeweld en verstopten de mensen zich in hun huizen, bang voor wat er komen ging. Maar de Duitse weerstand bleek van korte duur. De vreugde van de Ruurloërs volgde toen er een aanhoudende stroom voertuigen door ons

dorp trok. Onderwijzer Gerdes van de Willibrordus-school was ooggetuige en beschrijft de overgang van schermut-selingen naar vreugde:

Ruurlo, 1 april 1945: Engelse tanks in de Dorpsstraat.

1 april 1945, André Teunissen, tentoonstelling 2015.

“Na een tijdje klinkt het schieten verder af. Ze trekken de Dorpsstraat in. Bij het postkantoor wordt nog flink geschoten, nadat de stelling bij dr. Naeff tot zwijgen is gebracht (dokterspraktijk waar tot voor kort de Rabobank was, red). We gaan op zolder kijken en zien een lange rij auto's en tanks in de laan. Bij Avenarius lopen

stoottroepen in twee rijen het dorp in. We zijn bevrijd !! Met een zekere ontroering kijken we naar de lang verwachte Tommies. Eindelijk, eindelijk zijn ze dan gekomen. Op paasmorgen, 1 April om plusminus 5 uur brengen ze de vrijheid. (...) 7 uur. Rien Naeff is bezig foto's te maken van de binnenrijdende tanks. Het is een indrukwekkend gezicht. In twee rijen langs de weg mannen en vrouwen en kinderen, de laatsten met vlaggetjes, oranje en rood-wit-blauw. Vrolijke, lachende gezichten, en aldoor wuiven naar de tanks en pantserwagens die in eindeloze rij door komen rijden. Dreigend steken de lange lopen van kanonnen vooruit, oorverdovend rammelen de rupswielen over de stenen, maar de bruine mannen die uit de open geschutstorens kijken hebben vriendelijke gezichten en lachend en wenkend

beantwoorden zij het gejuich dat uit de menigte opstijgt”.

De foto's in dit artikel schetsen het beeld van die bevrijding in 1945. Ze werden gebruikt in de tentoonstelling van Old Reurle en het Achterhoeks Museum 1940-'45 uit Hengelo in het pand Kerkplein 20. De tentoonstelling 'Ruurlo 70 jaar bevrijd' toonde zeventig voorwerpen uit de bezettingsperiode en gaf aan de hand van authentieke documenten, foto's en ooggetuigenverslagen een beeld van het leven in Ruurlo zeventig jaar geleden.

Bronnen:

Foto's tentoonstelling Ruurlo bevrijd, 2015

Foto Final Push: De Driesprong

Oorlogsdagboek meester Gerdes,

Onder d'n Kroezeboom, 2002-2

Ruurlo, 1 april 1945: Canadese tanks in de Dorpsstraat.

Waarschijnlijk de foto die dr. Naeff maakte, volgens het aangehaalde dagboek Gerdes.

Marktpraatjes uit het archief van Berent Wildrik

Ze waren al wel bekend, twee marktpraatjes uit het privé-archief van staatsman Berent Wildrik. Het zijn eenvoudige dialogen op rijm in het Ruurlöse dialect uit het begin van de 19e eeuw. De gedichten worden toegeschreven aan de kinderen van 'vadertje Wildrik'. Omdat ze naar ons weten nog niet eerder zijn gepubliceerd, volgt hieronder een afdruk, voorafgegaan door een korte inleiding.

Arjen van Gijssel

Inleiding

In zijn artikel over Berent Wildrik (1754-1831) vertelt Jan Oonk over de Zutphense advocaat die in de woelige patriottische tijden voor korte tijd het landsbestuur haalde. Vanaf 1820 zal Wildrik zijn oude dag doorbrengen op boerderij Rijkenburg in Ruurlo. Wildrik woonde er met zijn vrouw en acht van zijn toen nog levende kinderen. Het ging om vier dochters en vier zonen. Eén dochter, Rudolphina Swanida, is ons bekend als de redelijk begenadigd schilderes van enkele Reurlse dorpsgezichten.

Van de hand van een andere dochter, Johanna Anna Gerhardina, is de oudste dialoog: *'Gesprek tussen een boer en boerin'* (1833). In dat jaar was haar vader dus al overleden. Zelf was ze in later jaren met twee van haar zussen werkzaam op een kostschool in Oosterbeek. Volgens Oonk is onduidelijk wie van de andere kinderen de jongste dialoog, ondertekend met D. Wildrik, heeft geschreven: *'Ruurlösch Marktpreutjen'* (1837). Misschien een van de zonen, maar die vlo-

gen al vroeg uit, meest in dienst van het leger. Met het vertrek in 1849 van de weduwe van Berent waren trouwens alle Wildriks alweer uit het dorp verdwenen.

De handgeschreven dialogen zijn door Ruurloër Frits Toevank indertijd uitgeschreven en door S. Molenaar, archivaris van diverse Gelderse gemeenten, verder bewerkt. Het blijkt in beide gevallen te gaan om korte ontmoetingen tussen een boer en een boerin, respectievelijk Steven en Jenneken en Teunis en Geertjen, onderweg naar de Ruurlöse markt. Ze vragen naar elkaars welstand, klagen wat over ziektes en pijntjes van zichzelf en hun naasten, bespreken de stand van het eigen vee, de heersende marktprijzen en kletsen na over de preek van afgelopen zondag. Al met al geven de ongecompliceerde teksten een aardige indruk van een toevallige ontmoeting in het leven van Ruurloërs in het dorp, zo'n honderdachtig jaar geleden. Enkele uitdrukkingen (cursief) die mogelijk minder bekend zijn, worden nader verklaard in een woordenlijst van Toevank.

Gesprek tussen een boer en boerin

- S. Dag Jenneken woo steet et leven?
 J. Nog goed, boo geet et oe nog Steven?
 S. Joa zoo wat hen, moar mine koe
 Die is er miserabel aan toe
 Ze wil niet vretten en niet zoepen
 Wat of wie eur ook veur meug zetten
 Ze hef al zoone dikke pense
 le kunt et niet geleuven mense!
 En Berend eume is noe ook dood
 Dat breg ons *hennig* in den nood
 Daorbie is ook mien wief most *slok*
 Ze kan niet goan, nog met gien stok
 Bo zé t' is naar die arme Stine
 Ze hef altied de *hoed* vol piene
 De *keune* komp ter bie te kot
 Ze lik te *reren* in het schot
 En onze deerne is noe ook vot
 't Is slim at man zoo *mattelen* mot.
 J. Zee ei Zundag in de karke ewest?
 Mie dug de Doorné preekten best
 S. Boo joa, he was goed biblevaste
 'k Zoog et wal uut miene *kaste*
 Datte gien oog in 't beuksen sloeg
 En ook zien prêke bie zich droeg
 J. Joa den kon et oe bazig zeggen
 En wost et wat goed uut te leggen
 Wat heb te groote leu toch altied in de karke?
 'k Wet niet wat et is, moar 't ruk dan
 alzoo sterke
 S. Das öllie veur et *biester* worden

- Dat sunk lest es *wies* eworden
 Dat 'k achter eurleu kaste stond
 Doe gink dat flesken ook weer rond
 J. Dan heb ze ook diengen, wat dat sund
 S. In deuskes ?
 J. Joa
 S. Das peppermunt
 J. Den Zönne wil *hen* trouwen goan ?
 S. Och joa ze hebt em aneroan
 Want ander mostte met noa 't veld
 En daor was he niet opgesteld
 H' is altied bange in et vuur
 En t *dienen vult* hem ook zoo zuur
 Ik hadde wal plezier in *smos*
 Doe 'k lotten en noa Frankriek mos
 Paries das zoone froaije stad
 Daor hewwe 't altied goed gehad
 Wie dronken alle dage wien
 In 't eerste kon 'k et hoast niet lien
 J. Wat geldt de hoenders in de stad?
 S. 'K wet niet, moar hoe meen ie dat?
 J. Ze zek in Amsterdam en gulden!
 S. Dan leuve ik toch dat ze oe wat *kuldest*
 J. Men kan ze doar wal veur hen drängen
 Bo zee die weg is 't ongelègen
 S. Das zek nog niet, moar 'k modde goan
 'K heure doar en klokke sloan

J.A.G. Wildrik
 Rijkenbarg Ruurlo
 November 1833

Woordverklaring

hennig	=	danig
slok	=	slap
hoed	=	huid, buik
keune	=	varkens
reren	=	schreeuwen
mattelen	=	ploeteren
zoog	=	zag
kaste	=	kerkenbank
bieste	=	flauw
wies	=	gewaar
hen	=	hij
dienen vult	=	in dienst valt
smos	=	toen
kuldest	=	op de mouw spelden

**Ruurloosch marktpreutjen
met Geertjen en Teunis**

- G. Zoo Teunis, woar kom ie van dan?
T. Boo Geertjen 'k heb es markt eholden
Et war der vol doar kui op an
G. Zekt mie es war de *keune* golden?
T. De keune ?... proat mie doar niet van
Doar was noe geen verkoopen an,
Ze wet wal, wie hebt zuk goed soort
Moar och, et gif niks *regtevoort*
Ze heb mie al zoo min eboân:
Ik zun der met weer umme egoân
En heb ze weêr in 't schot edréven
De *bebbe* hef ter um ekéven
Die 't underste uut de kanne wil
Den völt et lid wal op de neuze
Zei ze, moar zee ik zweeg moar stil
Want dat is nog uut de olde deuze
De olde weet er niets meer af
Zee dacht niet wat et *smos* wal gaf
G. Loat ie de *bebbe* stille lopen
Zie is nog zwak, en duvelsch *voel*
Ze zult oe keune ook niet verkoopen
Si eischet zonen ganschen boel
Boo zee, Gaidine en onze Jan,
Ze hebt eur kistentuug al an
T. Dat wil ook wisse noa de mark
Daor loopt ze noe maar zoo uut
't wark
En loat et huus alleene stoan
Um zamen veur plezier te goan
Dat jonge volk gif nargens noa
't Wordt tied dat 'k noe noa huus
toe goan
G. Boo Teunis, wat *zeui* miserabel an
't *teemen*
Oi zelvêrs ze lèven op markten niet
kwémen?
Ie zun joa ook ens jonk ewest
En 't heugt mie ook nog allerbest
Dai géérne in en harbarg wâren
En met oew deerntjen gingen târen,
En dansen dee ie ook niet slecht...
T. Boo joa, doaran heb ie ook regt,
Moar 't war weléér en bettere tied
Et geld war zoo betiens nog niet,
Men kan nog ens wat ôverspoaren
Ze wet wal, 't waren andere joaren

Et zoad en alles bragt meer an
Moar woar, woar krig men 't noe
van dan?

- Op het land staat alles te verdreugen
Net of wie niks verdienen meugen
G. Mie dug, ie zunt uut oe humeur
En stelt, oe alles 't slimste veur
Et zal nog wal es better goan
Doarum loat toch dat teemen stoan
't Is of 't oe op en centjen stek
Ie hebt joa gans nog gien gebrek?
T. Boo nee, doar van hek nog gien
noad
Ik heb God dank! Nog good mien
brood
G. Dan moei ook zoo niet lameteren
En altied goan *snusmereren*
Kom an, goat es en borrel drinken
Dan zult de zörgen ook wal zinken
En enkele keer, dat kan gien kwoad
Moar zee ik heb mien tied verproat
En moet nog noa de mark toe loopen
Um veur de kinder wat te koopen
Noe Teunis, 'k zeg oe dan gedag
En dat 't oe better goanne mag !

1837 D. Wildrik

Woordverklaring

boo	=	ach
keune	=	biggen
regte voort	=	tegenwoordig
bebbe	=	grootmoeder
smos	=	nu
voel	=	slim
zeui	=	ben je
teemen	=	zeuren
betiens	=	weinig
snusmereren	=	mopperen

Met dank aan mevr. M.J. baronesse Van
Heeckeren van Kell-Van Tets

Bronnen:

- Jan Oonk: Berent Wildrik, Achterhoeks
staatsman in woelige tijden.
Dialogen: Huisarchief Berent Wildrik,
gemeentearchief Zutphen.

Aan de nieuwe huurder van Kleine Garvelink, Borculoseweg 48

Een open brief aan Joost van Oostrum, die sinds juli 2015 huurder is van de oude boerderij Garvelink aan de Borculoseweg 48 in Ruurlo.

Arjen van Gijssel

Geachte burgemeester Van Oostrum,

Wat fijn dat u per juli 2015 als tijdelijk huurder bent neergestreken in Ruurlo, na een jaar leiderschap over de gemeente. Daarmee bevestigt u een traditie: *Ruurlo is the place to be* voor Berkellandse burgervaders. Stiekem zijn we daar trots op! Beschouw deze brief als een hartelijk welkombericht uit ons buurtschap.

U moet weten dat u zicht vestigt in een zeer historische wijk. De boerenerven 'Garvelink', vroeger onderscheiden in Grote Garvelink (of Bluister) en Kleine Garvelink (u woont op dit laatste goed), komen in Ruurlo al sinds mensenheugenis voor en zijn de naamgever geworden van de naoorlogse uitbreidingswijken Garvelink-kamp I en II van ons fraaie dorp.

Grond en bewoners

De naam Garvelink voert terug op de zeventenveertig gewaarde erven in de Marke van Ruurlo, de eigenaren van de boerenerven die vanaf de zestiende eeuw gedocumenteerd (maar waarschijnlijk al ver daarvoor) verantwoordelijk waren voor het wel en wee van de Marke van Ruurlo. Deze geërfden beslisten gezamenlijk met de kasteelheer over het gebruik van de 'gemeene gronden' in Ruurlo, het onontgonnen terrein waar de wilde dieren en het water nog vrij spel hadden, waarop hun zwijnen in de zomer konden grazen, de bijenkolonies foerageerden en waar de turf en houtkap welkome brandstof lever-

de voor de koude wintermaanden. De Marke ging ook over de toren van de kerk met de klokken, die dienst deed als aanzegger van tijd, van vreugde en vergankelijkheid én waarschuwde bij gevaren voor het dorp. De toren deed zelfs dienst als droger van de slangen van de toenmalige brandweer.

Feitelijk bedreven de Markelieden de vroegste vorm van democratie, in een verder bestuurlijk ongerept Nederland, nog verstoken van gemeentelijk gezag of andere publieke instanties en functies. Het zijn de fundamenten van wat nu de gemeente Berkelland is.

Uw goed 'Kleyne Garvelinck' komt in de Markeboeken als stemhebbend naar voren en wordt ook al in de vroegste belastingannalen (1616) genoemd en het latere Verpondingscahier (1650), toen het leven zich na de zwarte tijd van de Tachtigjarige oorlog, -met in 1590 nog maar zeven Ruurlose inwoners- weer een beetje hernam.

De eerste bewoners van de grond heetten dus Garvelink, maar ook latere bewoners noemden zich wel zo, uit respect voor het erf. Zo liet een Gerrit Binneman zich bij aankoop ervan in 1742 Garvelink noemen en zijn kinderen werden automatisch ook Garvelinkjes. We zouden het geen enkel punt vinden als u die traditie voortzet. Dan

wordt het zoïets als de 'Joost op den Garvelink'.

In de tweede helft van de achttiende eeuw duikt als eigenaar een echtpaar van twee belangrijke families op: Staring en Aberson. Capitein Bernardus Hendricus Staring, koopman te Doesburg, heeft de Garvelink dan in bezit samen met zijn vrouw H.C. Aberson, die het goed zelf weer heeft verkregen van de Ruurlöse dominee Wilhelmus Aberson. Deze Staring is oudoom van de beroemde dichter Staring. En de leden van de familie Aberson hebben rond die negentiende eeuw een driedubbele pet op in het dorp; voor de kerk de dominee; voor het Landdrostambt de richter; voor de gemeente de assessor. Het verbaast niet dat de voormalige richter Adam Aberson in 1811 één van de eerste assessoren in de Franse 'Mairie' wordt, in het eerste gemeentebestuur van Ruurlo. Dat is voor hem een stapje terug, maar hij speelt tenminste nog mee. Burgemeester Luitjes, rentmeester op het kasteel, wordt de eerste burgervader.

Die nauwe band tussen kerk, kasteel en wereldlijk gezag is in Ruurlo altijd gebleven. De burgerlijke gemeente Ruurlo huisde vanaf 1984 tot de fusie in 2005 in het kasteel en was tot voor kort de eigenaar ervan. En nu woont u als burgervader van Berkelland in een pand waar al deze lijnen van beroemde Achterhoekse voorouders en instanties samenkomen!

Het gebouw

Oude grond dus, maar ook een oude boerderij. Dat op de gevel van uw tegenwoordige huurwoning 1882 prijkt, is werkelijk iets om fier op te zijn. Het pand was vanaf de negentiende eeuw lange tijd eigendom van Willem baron van Heeckeren. Hij liet het pand verbouwen en de schuur bijbouwen. De Van Heeckerens verpachtten steeds dit bezit.

In 1962 nam de gemeente Ruurlo grond en gebouwen over, om de weg naar uitbreiding van het dorp Ruurlo vrij te maken. De nieuwe woonwijk Garvelinkkamp (rondom 1970) ontvouwde zich rond de

hoeve en vormde uiteindelijk de opmaat voor weer nieuwe woonwijken aan de overkant van de Borculoseweg: De Leu-sinkbrink (2000) en de Haarskamp (2002), namen die verwijzen naar het bouwland van andere illustere erven.

Het pand had kunnen sneuvelen in al deze nieuwbouwplannen – en plannen daartoe zijn er geweest -, maar het bleef in gebruik als gemeentelijke opslagplaats voor groenwerkapparatuur. De laatste bewoner Lebbink was naast gemeentebeambte tevens jachtopziener bij Jonker Bobby van Heeckeren, die zich door zijn markante persoonlijkheid een plaats in het Canon van Ruurlo heeft verworven.

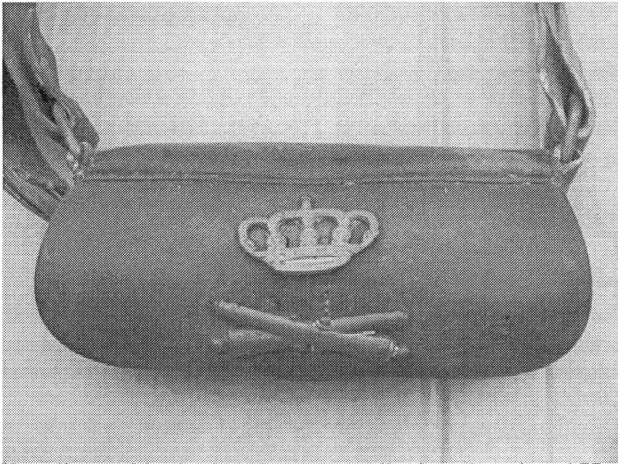
Begin jaren tachtig vond de laatste verbouwing voor vijftigduizend gulden plaats, op besluit van de toenmalige gemeenteraad. De huur zou erdoor in stapjes stijgen. Midden jaren negentig werd het pand niet authentiek genoeg bevonden om op de gemeentelijke monumentenlijst te komen. Tegenwoordig valt zijn respectabele leeftijd steeds meer op, met inbegrip van de aan de naam verbonden rijke historie.

Echtpaar Lebbink, in het oude interieur van de Garvelink, 1988

Vondsten

De erfgenamen van de laatste bewoners Lebbink belden onlangs de vereniging Old Reurle op voor wat antieke spullen die ze nog op Kleine Garvelink hadden aangetroffen. Het gaat onder andere om een oude Carbid fietslamp (vroeg 20^e eeuw) en een gerdine of patroontas van de Nederlandse artillerie, gezien het embleem met de gekruiste kanonnen (begin 19^e eeuw). Ze zijn overgedragen aan onze werkgroep oude landbouwwerktuigen.

Gerdine, Nederlandse cavallerie, begin 19^e eeuw.

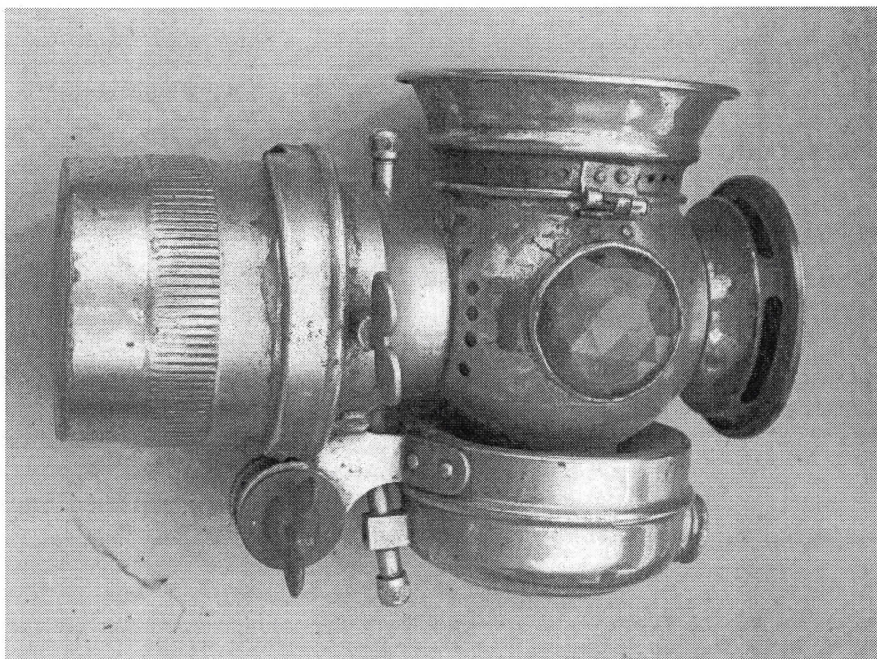
Besluit

We zijn ervan overtuigd dat u deze historie niet allemaal zo scherp voor ogen had bij het betrekken van uw nieuwe huurwoning. Maar daar zijn de historische verenigingen voor! Ze ontsluiten het erfgoed uit het verleden, laten zien hoe geschiedenis evolueert en proberen steeds lessen te trekken.

Misschien vindt u als tijdelijke huurder van Kleine Garvelink straks elders een definitieve plek. Maar wij denken dat u het goed plus opstellen geleidelijk zeer gaat waarderen en straks missen. Al is het maar vanwege het feit dat u nog nooit een luxere opslagplaats voor uw racefietsen heeft gehad. En, de oude schuren van de gemeentewerf zijn voorwaar een vorstelijke plek om in de wintermaanden op de rollerbank de nodige calorieën uit het ondertrainde vergaderlijf te fietsen!

Met vriendelijke groet,
De redactie van Onder d'n Kroezeboom.

Bron:
Markeboeken Ruurlo (0366, 1.56) Gelders archief, Arnhem.
Foto echtpaar: fotoalbum familie Lebbink-Langwerden.

Carbid fietslamp, begin 20^e eeuw.

Historische Vereniging Old Reurle: Opgericht 15 februari 1984
Sinds januari 2013 culturele ANBI instelling

Voorzitter:	Dhr. J.H. Holtslag, Stationsstraat 10c, 7261 AD Ruurlo T: 0573-453904 E: jh.holtslag@concepts.nl
Secretaris:	Dhr. L.W. Besselink, Noorderweme 6, 7261 PX Ruurlo T: 0573-452376 E: leobesselink@concepts.nl
Penningmeester:	Dhr. A.J. Schepers, Stationsstraat 10, 7261 AD Ruurlo T: 0573-452409 E: a.schepers@concepts.nl
Bankrekening:	Rabobank Noord- en Oost-Achterhoek Rekeningnummer NL48 RABO 0356 7229 96 t.n.v. Historische Vereniging Old Reurle
Tweede voorzitter:	Dhr. A.J. Kettelerij, Borculoseweg 62, 7261 BL Ruurlo T: 0573-452204 E: kettelerijruurlo@hetnet.nl
Bestuursleden:	Mw. J. Schepers-Abbink, Stationsstraat 10, 7261 AD Ruurlo T: 0573-452409 E: a.schepers@concepts.nl Mw. I. Hummelink-Klein Brinke, Strikkersteeg 11, 7261 RW Ruurlo T: 0573-453531 E: b.hummelink@telfort.nl Dhr. H. Wezinkhof Kapelweg 4, 7251KM Vorden. T: 0575 556427 E: wezink@planet.nl
Organisatie jaarprogramma:	Mw. J. Schepers-Abbink, Mw. I. Hummelink-Klein Brinke
Archeologische Werkgroep Coördinator:	Dhr. H. Meulenveld, Vordenseweg 4, 7244 PS Barchem T: 0573-491319 E: henk.meulenveld@wxs.nl
Landbouwwerktuigen Coördinator:	Dhr. D.H. Klein Brinke, Kooiersdijk 2, 7261 RB Ruurlo T: 0573-452048 E: lireko@hetnet.nl
Redactie 'Onder d'n Kroezeboom':	Mw. W.H. Braakhekke, Hengeloseweg 8, 7261 LV Ruurlo T: 0573-453496 E: braakhekkewh84@gmail.com Mw. G.M. Dijkman-Spijker, Branderveenweg 4, 7261 RE Ruurlo T: 0573-491250 E: dijkman.spijker@hetnet.nl Dhr. A.K. van Gijssel, Haarskamp 55, 7261 ZB Ruurlo T: 0573-450221 E: a.k.gijssel@zonnet.nl
Verspreiding Kroezeboom:	Mw. J. Schepers-Abbink
Internetsite:	www.oldreurle.nl E: info@oldreurle.nl
Archief:	In de Bibliotheek, Dorpsstraat Ruurlo, opening elke 1 ^e woensdagmiddag van 1 oktober-1mei 13.30-17.00 uur en op afspraak. E: oldreurle@gmail.com
Contributie per seizoen:	€ 16,00 persoonlijk lid, € 25,00 voor echtparen. Bij toezending per post € 10,00 extra voor portokosten. Kamer van Koophandel te Arnhem, inschrijfnummer 40103401 Het kwartaalblad Onder d'n Kroezeboom is ingeschreven onder het nummer ISSN 0929-919X